

آموزش و درسنامه شطرنج

دوره‌های آمادگی

نویسنده : محمد صباحی

ویراستار : مینا عیوضی

چاپ هفتم

www.achmazstore.ir

آموزش و درسامه‌ی شطرنج

دوره‌های آمادگی

تقدیم به

پدر و مادر عزیزم

و همسر مهربانم

نویسنده :

محمد صباحی

www.achmazstore.ir

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مرکز نشر و توزیع

دفتر نشر و توزیع

دفتر نشر و توزیع

دفتر نشر و توزیع

دفتر نشر و توزیع

دفتر نشر و توزیع

دفتر نشر و توزیع

دفتر نشر و توزیع

انتشارات

انتشارات

انتشارات

انتشارات

■ سرشناسه: صباچی، محمد، ۱۳۵۸ - عنوان و نام پدیدآورنده: آموزش و درسنامه‌ی شطرنج دوره‌های
آمادگی / نویسنده: محمد صباچی. ■ مشخصات نشر: تهران: شباهنک، ۱۳۹۲.
■ مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص: مصور، جدول، نمودار، ۲۲ x ۲۹ س. م.

ISBN 978-600-130-093-6

■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
GV ۱۴۴۵ / رده‌بندی کنگره: ۲۱۸.۱۳۹۲ ص
■ موضوع: شطرنج - راهنمای آموزشی ■ شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۹۰۸۱۸
■ رده‌بندی دیویی: ۷۹۴/۱۰۷

www.achmazstore.ir

آموزش و درسنامه شطرنج

دوره‌های آمادگی

نویسنده: محمد صباچی

ویراستار: مینا غیوضی

لیتوگرافی زیتون چاپ پارمیدا صحافی آذین

چاپ هفتم ۱۴۰۱، شمارگان ۱۰۰۰ جلد

شابک ۶ - ۰۹۳ - ۱۳۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸

ISBN 978 - 600 - 130 - 093 - 6

حقوق چاپ، نشر و توزیع این اثر محفوظ است.

انتشارات شباهنک

مرکز پخش خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۶۰، تلفن ۶-۴۲۳۵-۶۶۹۶

فروشگاه ۱ خیابان انقلاب، روبه‌روی دانشگاه تهران، پلاک ۱۱۹۴، تلفن ۱۰۹۸-۶۶۴۹

فروشگاه ۲ خیابان انقلاب، خیابان فروردین، ساختمان ناشران، پلاک ۲۷۳، تلفن ۱۰-۳۶۰۹-۶۶۹۵

۶۵ (آورد لوک)

۶۸ (آورد لوک)

تقدیم به

۵۰
۵۰
۵۴
۵۶
۵۸
۶۲
۶۳
۷۰
۷۱
۷۳
۷۵
۷۸
۷۸
۸۱
۸۵
۱۳۵

پدر و مادر عزیزم
و همسر مهربانم

۵۸ (آنهاسان)

۶۲ (آنهاسان)

۶۳ (آنهاسان)

۷۰ (آنهاسان)

۷۱ (آنهاسان)

۷۳ (آنهاسان)

۷۵ (آنهاسان)

۷۸ (آنهاسان)

۷۸ (آنهاسان)

۸۱ (آنهاسان)

۸۵ (آنهاسان)

۱۳۵ (آنهاسان)

www.achmazstore.ir

۴۵ ترفیع پیاده

۴۸ اشتباهات فاحش (اورلوك)

۵۰ روش مات با سوارهای سنگین

۵۰ روش مات با شاه و وزیر و رخ در مقابل شاه تنها

۵۴ روش مات با شاه و دو رخ در مقابل شاه تنها

۵۶ روش مات با شاه و وزیر در مقابل شاه تنها

۵۸ گرفتن پیاده در حال عبور (آپاسان)

۶۲ آموزش مقدماتی تاکتیک

۶۲ آچمزی

۷۰ حمله دوگانه

۷۱ کیش دوگانه

۷۳ کیش برخاست

۷۵ حمله برخاست

۷۸ اصول مقدماتی طرز شروع کردن بازی

۷۸ بازی را چگونه باید آغاز کرد؟

۸۱ بازی را چگونه نباید آغاز کرد؟

۸۵ بخش تمرینات

۱۳۵ جواب تمرینات

۷ پیش گفتار

۹ هدف و مقررات بازی

۱۰ تشریح صفحه شطرنج

۱۴ تقسیم‌بندی مهره‌ها

۱۵ وضعیت اولیه مهره‌ها در صفحه شطرنج

۱۶ آموزش حرکت مهره‌ها

۲۰ مفهوم زدن یا گرفتن

۲۲ ارزش نسبی مهره‌ها

۲۳ مقایسه ابتدایی فیل و اسب

۲۵ آموزش مفاهیم کیش و مات

۲۵ مفهوم کیش

۲۵ مفهوم رفع کیش

۲۹ مفهوم کیش و مات

۳۱ قلعه گیری

۳۱ انواع قلعه گیری

۳۳ اهمیت قلعه گیری

۳۴ شرایط قلعه گیری

۳۶ مفهوم و شرایط تساوی

۳۶ تساوی به علت کمبود مهره

۳۹ تساوی به علت پات

۴۰ تساوی به علت کیش دائم

۴۲ تساوی با توافق طرفین

۴۳ قانون پنجاه حرکت

۴۳ تکرار سه بار وضعیت

به نام خدا

پیش گفتار

سال‌ها شطرنج را به عنوان ورزش اول انتخاب کردم و در میان قشرهای مختلف علاقه‌مند به این رشته زیبای فکری، زندگی و کار کردم.

کتاب در ابتدا دارای نقاط ضعفی بود که از نویسندگان کتب شطرنج، مربیان بزرگ و اساتید شطرنج نظرخواهی گردید و بیشتر نقاط ضعف آن بر طرف و بر نقاط مثبت آن اضافه کردم.

مثال‌های آموزشی به صورت دیالوگ و با فلش و علائم توضیح داده شده است. در این کتاب سعی شده است، خواننده با تأکیدات به موقع و تفسیرهای موضوعی، کاملاً یک مطلب را درک و پا به عرصه یادگیری مطلب بعدی بگذارد. همچنین ویراستاری کتاب توسط یک بازیکن و مربی شطرنج انجام گرفته است.

امید است کتاب پیش‌رو قدمی باشد برای جذب بیشتر علاقه‌مندان به رشته زیبای **شطرنج**.

در پایان از استاد بزرگ شطرنج ایران و مربی فدراسیون جهانی شطرنج جناب آقای مرتضی محبوب برای حسن نظراتشان که موجبات دلگرمی من در چاپ این کتاب شد، کمال تقدیر و تشکر را دارم.

محمد صباحی

هدف و مقررات بازی

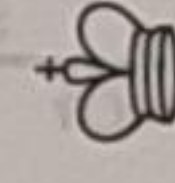
شطرنج یک بازی دو نفره است که مهره‌هایی را بر روی یک صفحه مربع شکل به نام «صفحه شطرنج» حرکت می‌دهند.

بازیکن دارای مهره سفید بازی را آغاز می‌کند. هر بازیکن فقط حق انجام یک حرکت را دارد و بعد از آن نوبت به حریف تعلق می‌گیرد.

هدف هر دو بازیکن قرار دادن شاه حریف در «معرض» است به نحوی که حریف هیچ حرکت قانونی برای نجات شاه از این وضعیت نداشته باشد.

بازیکنی که موفق به این امر شود حریف را «کیش و مات» کرده است و بازی را برده است. بازیکنی که کیش و مات شده است بازی را باخته است.

در ابتدای بازی یکی از بازیکنان ۱۶ مهره به رنگ روشن (مهره‌های سفید) دارد، بازیکن دیگر ۱۶ مهره به رنگ تیره (مهره‌های سیاه) دارد. این مهره‌ها عبارتند از:

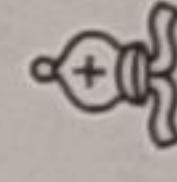
یک شاه سفید، معمولاً با این علامت

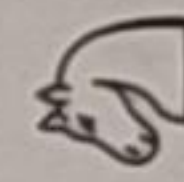
یک وزیر سفید، معمولاً با این علامت

یک رخ سفید، معمولاً با این علامت

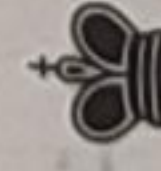
یک فیل سفید، معمولاً با این علامت

یک اسب سفید، معمولاً با این علامت

یک پیاده سفید، معمولاً با این علامت

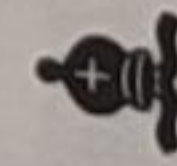
یک شاه سیاه، معمولاً با این علامت

یک وزیر سیاه، معمولاً با این علامت

یک رخ سیاه، معمولاً با این علامت

یک فیل سیاه، معمولاً با این علامت

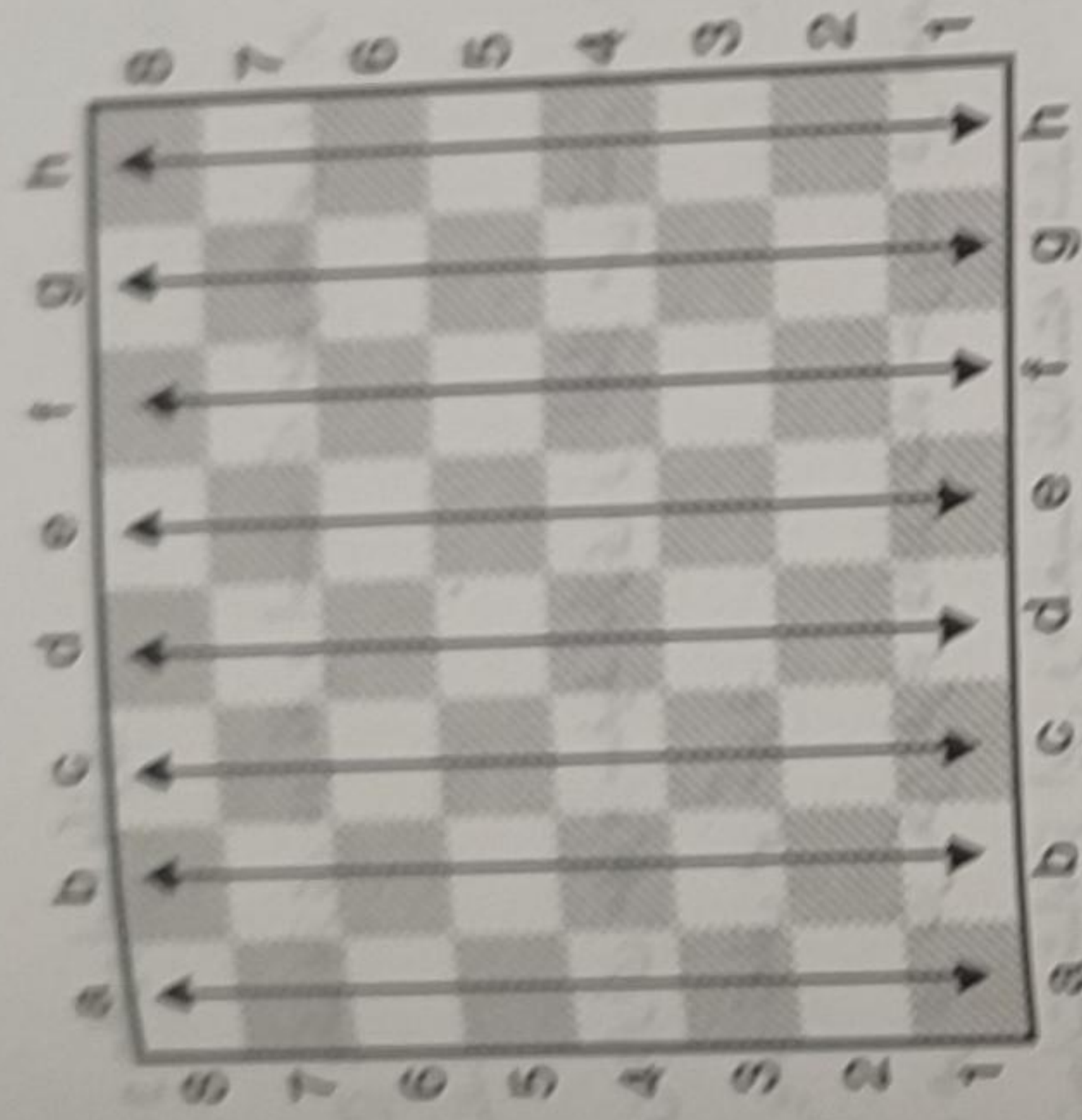
یک اسب سیاه، معمولاً با این علامت

یک پیاده سیاه، معمولاً با این علامت

تشریح صفحه شطرنج

صفحه شطرنج از ۶۴ مربع (خانه) یکسان که یک در میان به رنگ روشن و تیره (مربع‌های سفید و مربع‌های سیاه) می‌باشد، تشکیل شده است. ۳۲ مربع به رنگ سفید و ۳۲ مربع به رنگ سیاه می‌باشد.

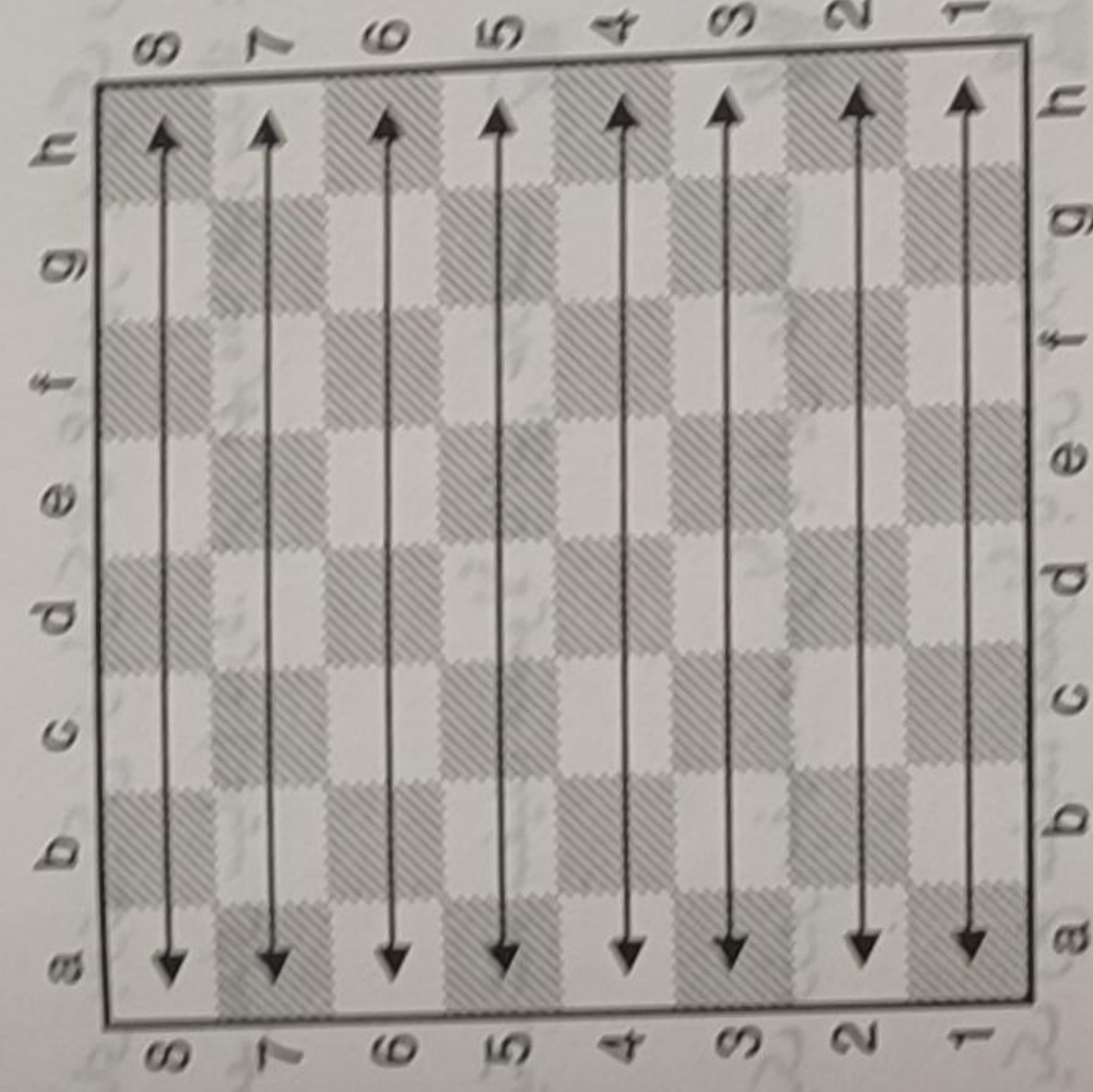

ستون

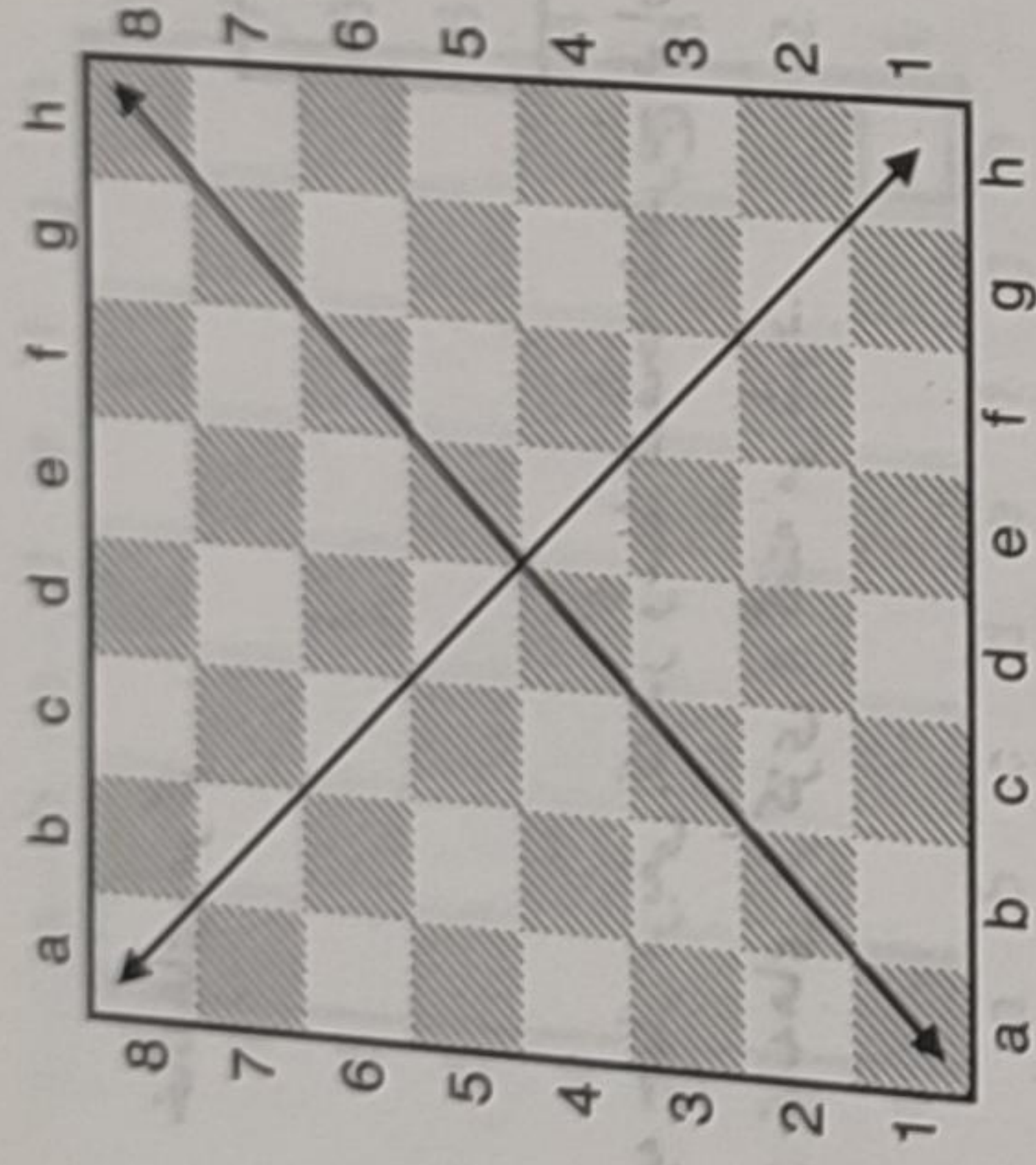
هشت ردیف عمودی مربع‌ها را که با حروف لاتین نشانه می‌شوند، می‌نامند.

www.achmazstore.ir

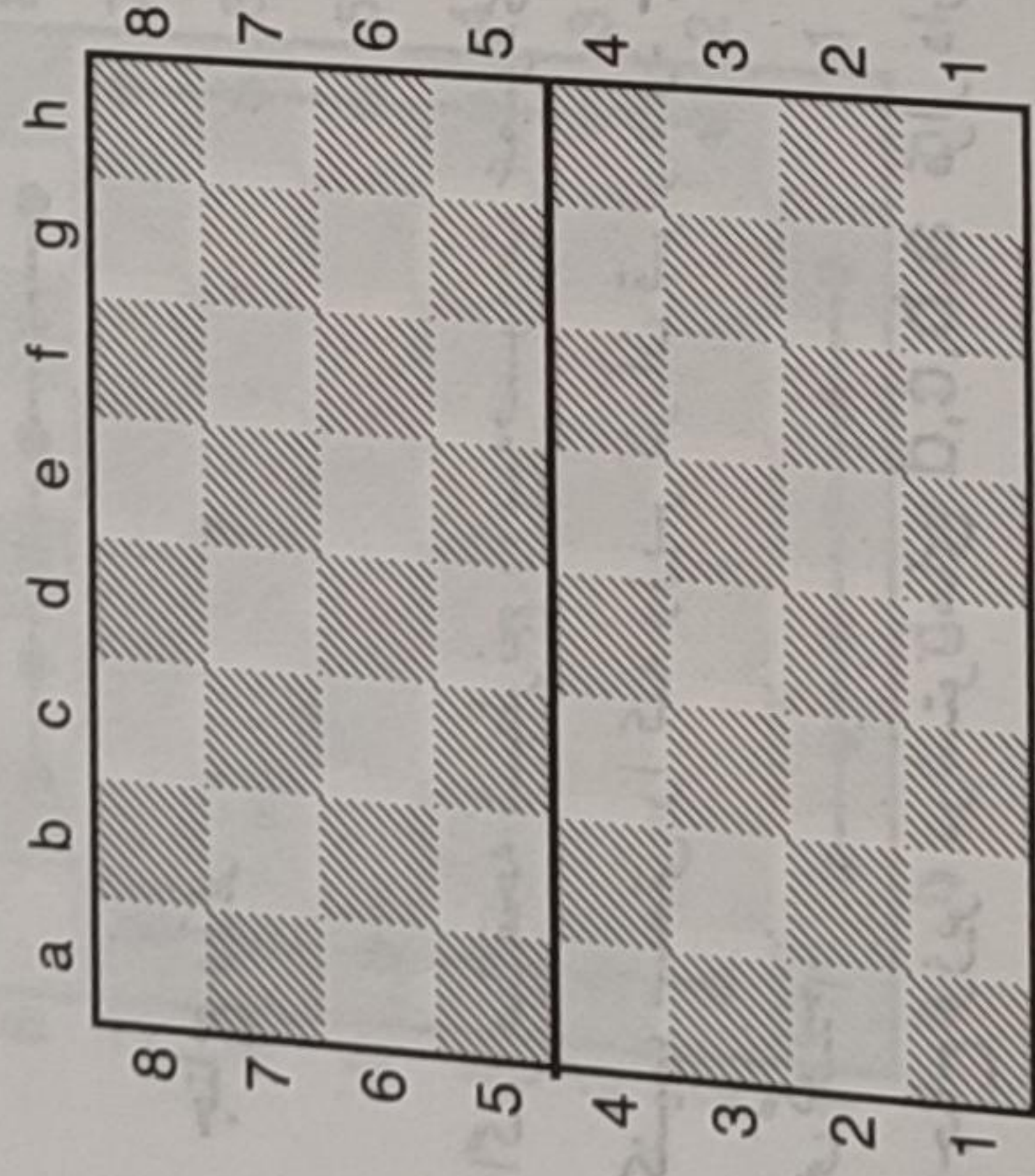
معرض

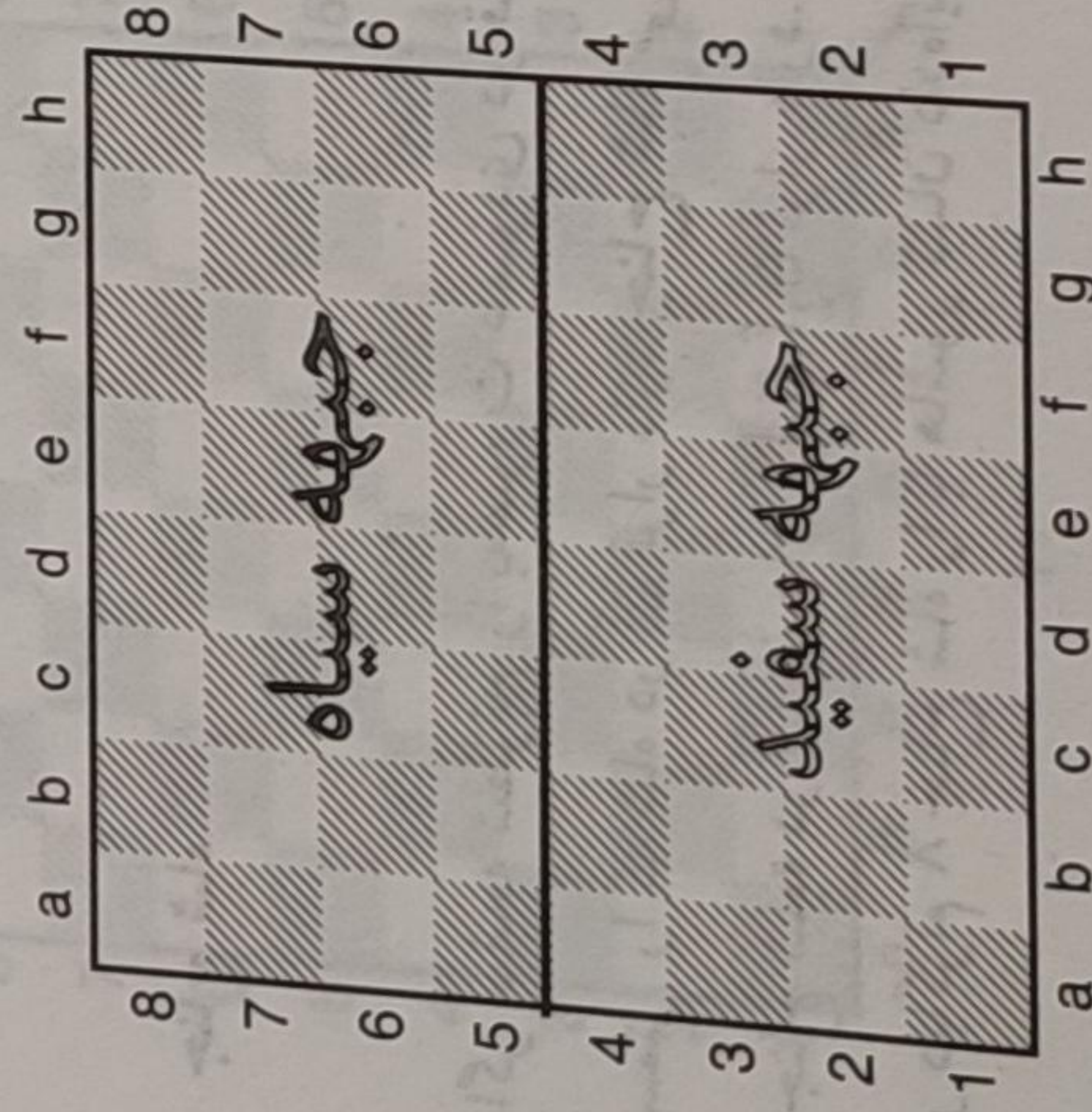
هشت ردیف افقی مربع‌ها را که با اعداد لاتین شناخته می‌شوند، «معرض» می‌نامند.

۳

۴

۵

قطر

خانه‌های مورب و یا خط مستقیمی که از مربع‌های هم‌رنگ بگذرد و محل تلاقی این مربع‌ها را به هم وصل کند «قطر» نامیده می‌شود.

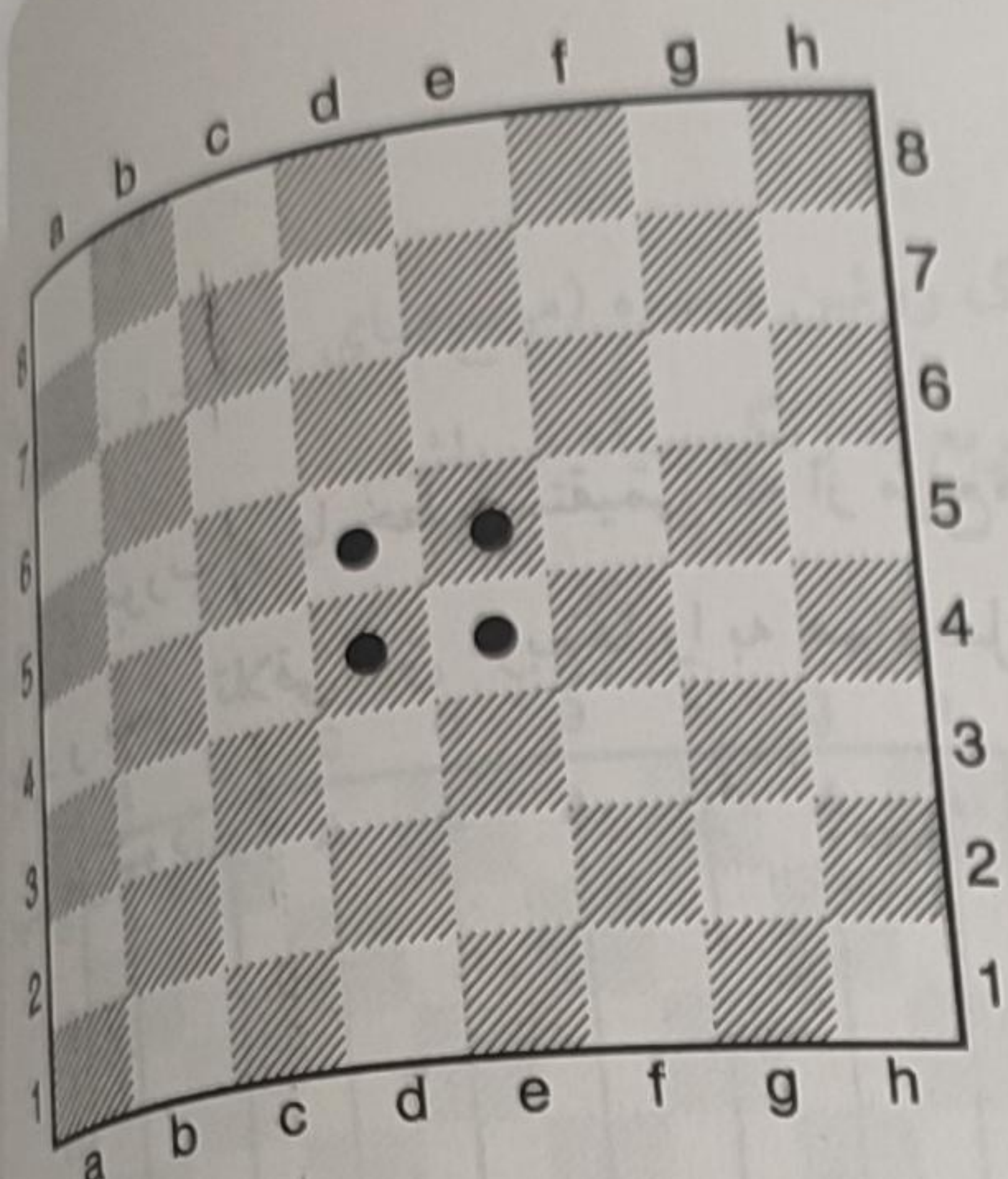
خط مرزی

به خط افقی که بین عرض‌های چهارم و پنجم قرار دارد، صفحه را به دو قسمت تقسیم می‌کند، «مرز» گفته می‌شود.

www.achmazstore.ir

جبهه سفید و جبهه سیاه

عرض‌های ۱، ۲، ۳ و ۴ «جبهه سفید» و عرض‌های ۵، ۶، ۷ و ۸ «جبهه سیاه» نامیده می‌شود.

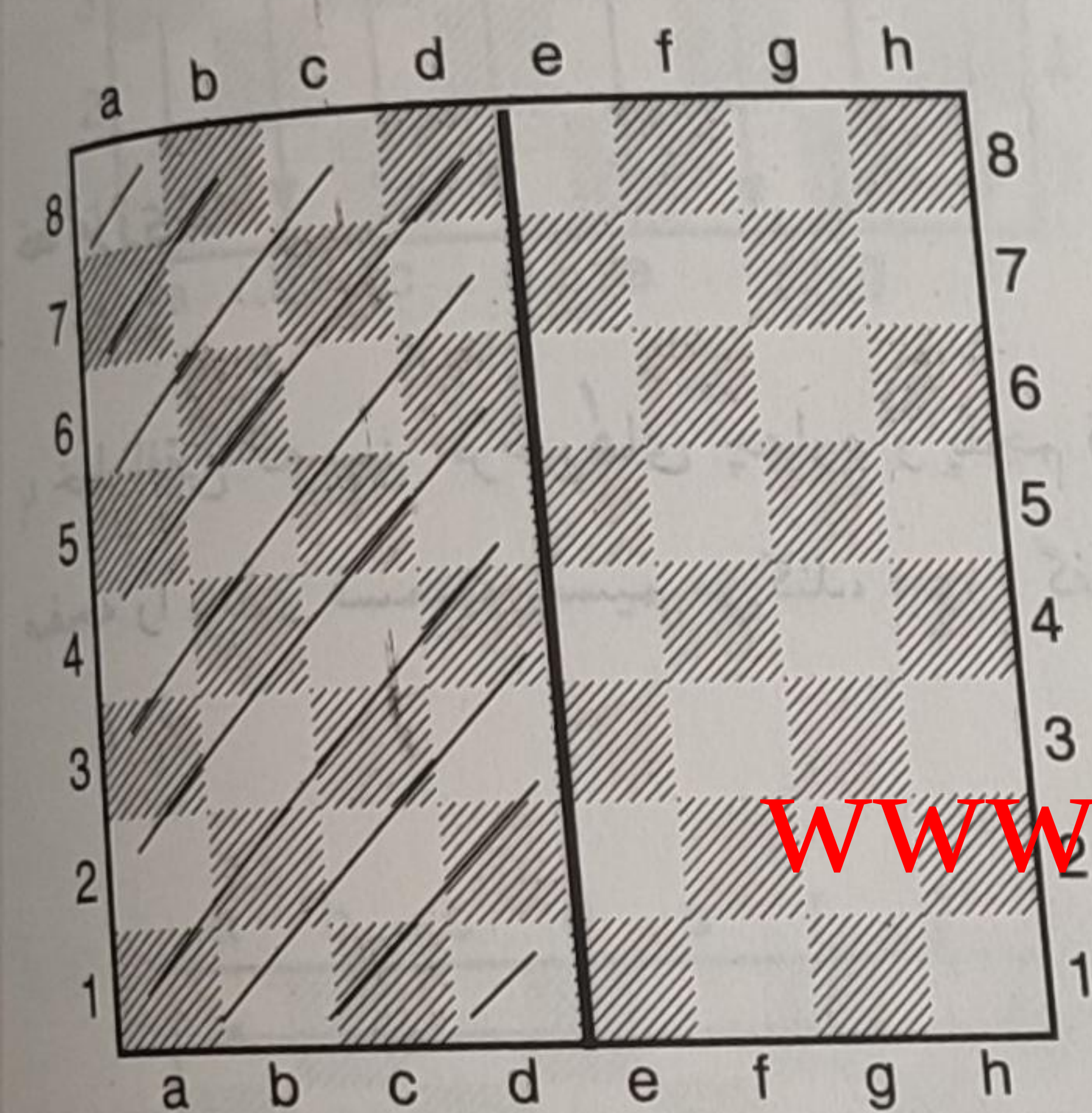

۶

خانه‌های مرکزی

به چهار مربعی که در وسط صفحه شطرنج قرار دارد
«خانه‌های مرکزی» گفته می‌شود.

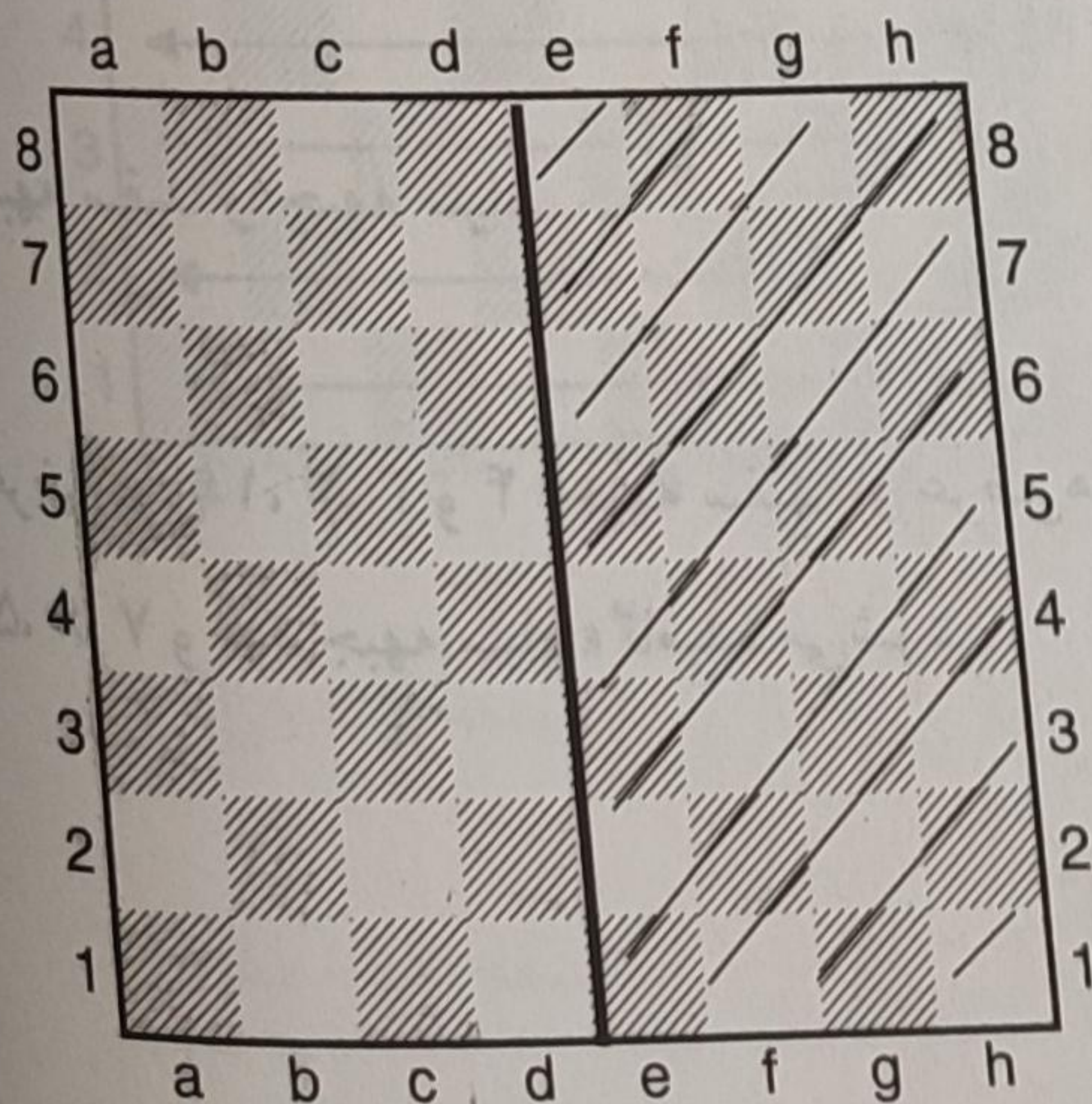
۷

جناح وزیر

اگر صفحه شطرنج را به صورت عمودی دو قسمت
کنیم، سمتی را که وزیر در آن قرار دارد جناح وزیر
می‌گوییم.

www.achmazstore.ir

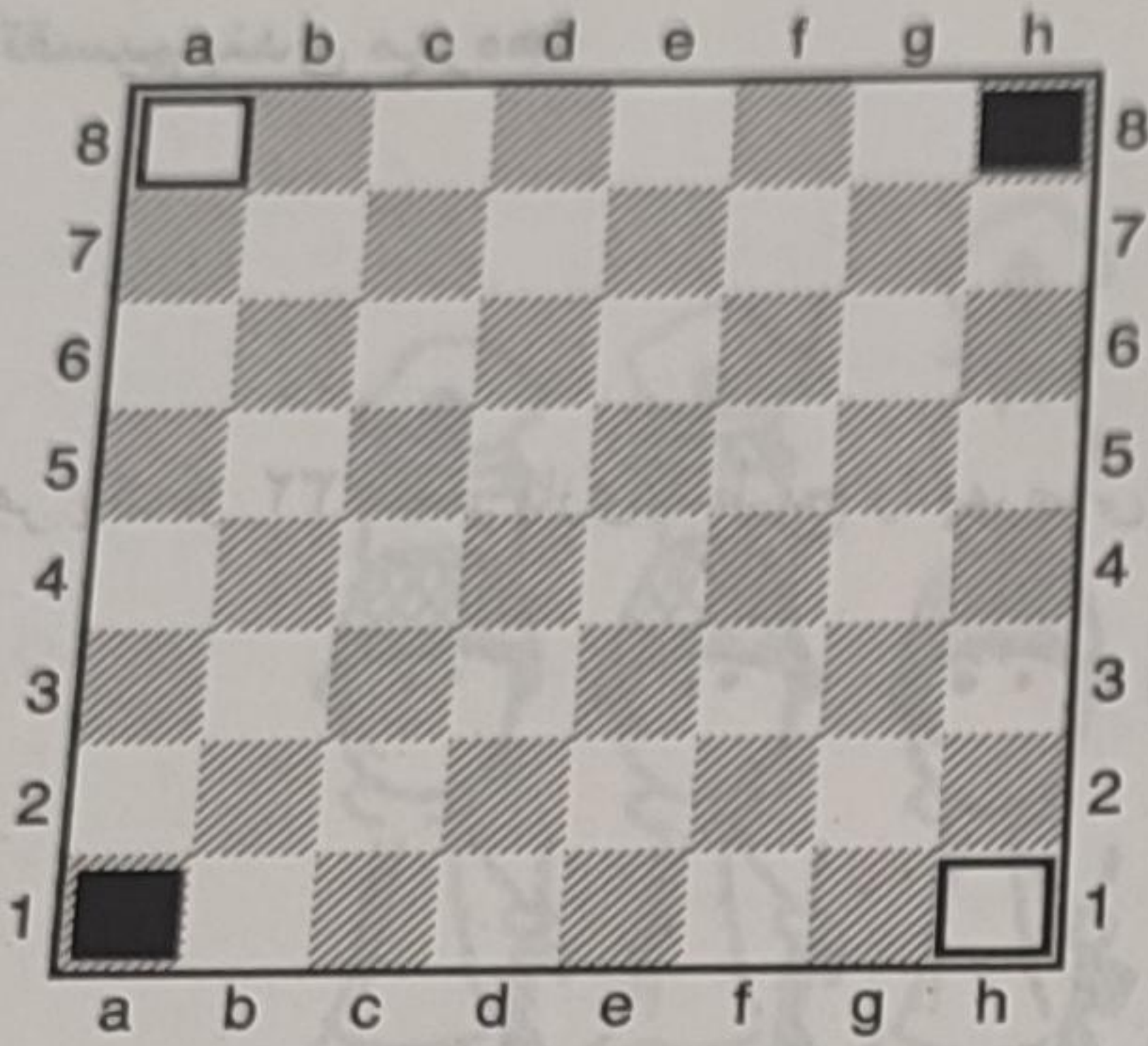
«جناح وزیر» در ستون‌های a,b,c,d قرار دارد.
در دیاگرام ۷ جناح وزیر را با هاشور نشان داده‌ایم.

۸

جناح شاه

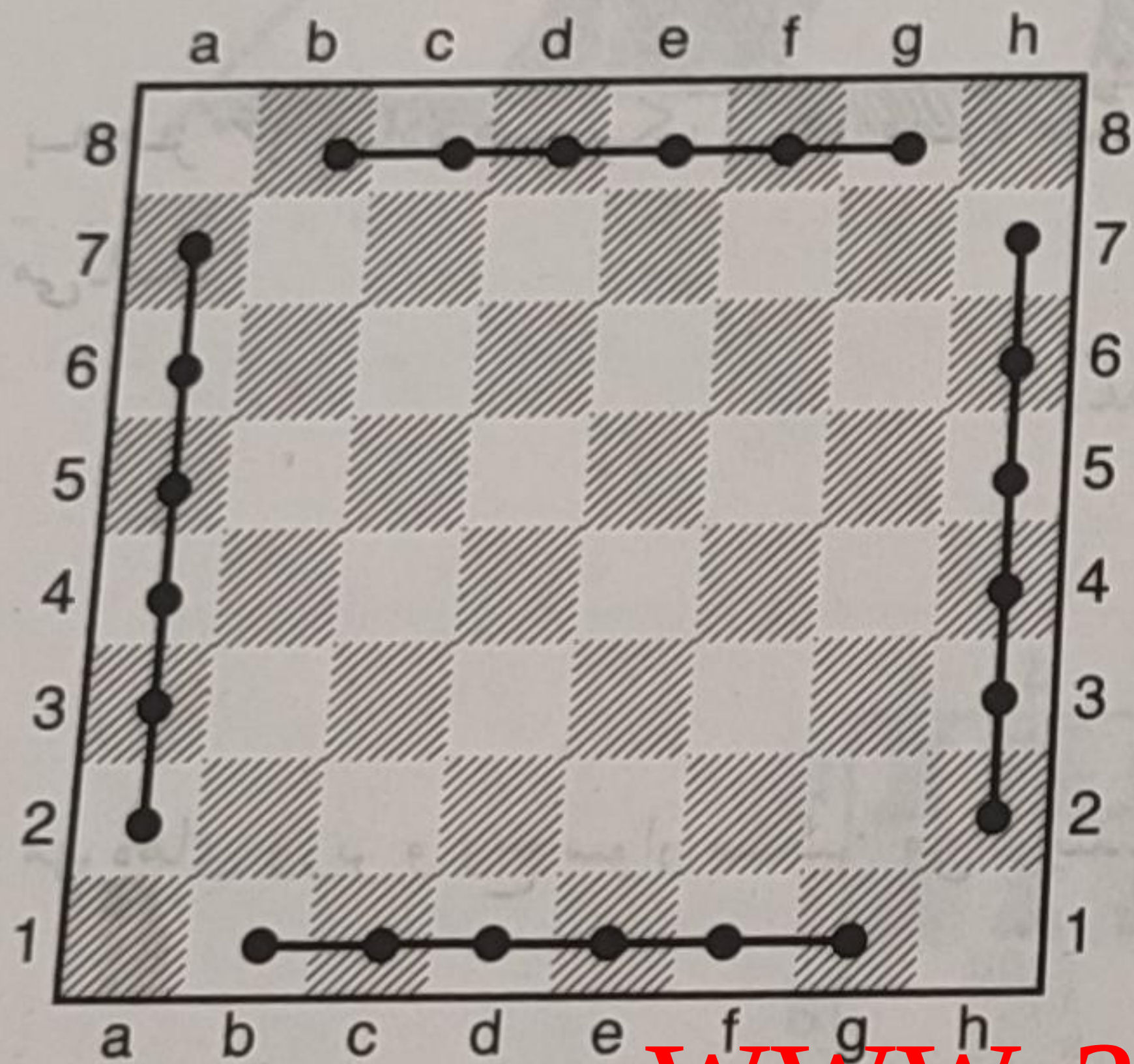
اگر صفحه شطرنج را به صورت عمودی دو قسمت کنیم،
سمتی را که شاه در آن قرار دارد جناح شاه می‌گوییم.
«جناح شاه» در ستون‌های e,f,g,h قرار دارد.
ر دیاگرام ۸ جناح شاه را با هاشور نشان داده‌ایم.

۹

گوشه

به چهار مربعی که درکنج های صفحه شطرنج قرار دارد
«گوشه» می گویند.

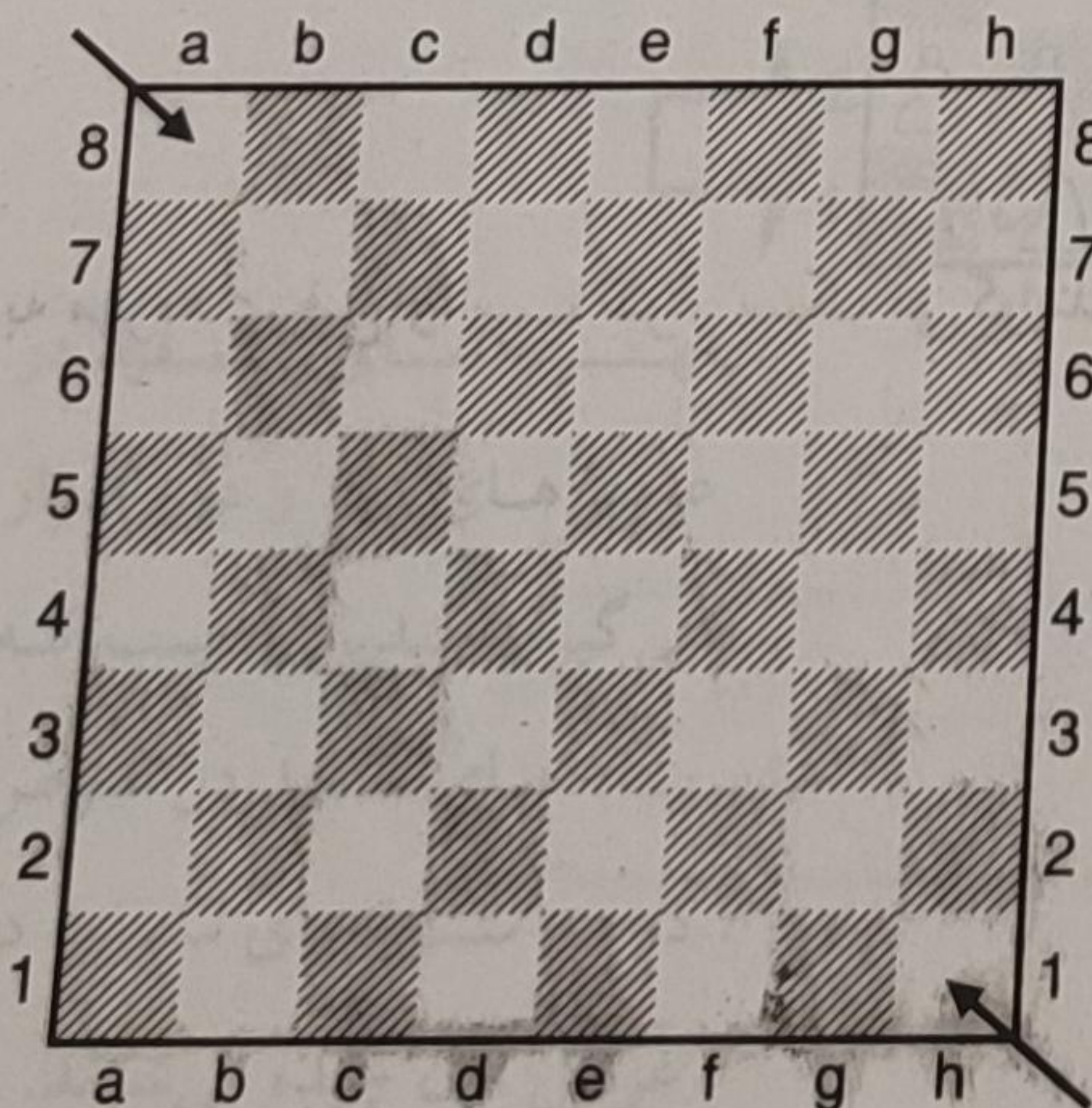

۱۰

حاشیه

به دورتا دور مربع های کناری صفحه شطرنج به جز
گوشه ها که از بیست و چهار مربع تشکیل شده است
«حاشیه» گفته می شود.

www.achmazstore.ir

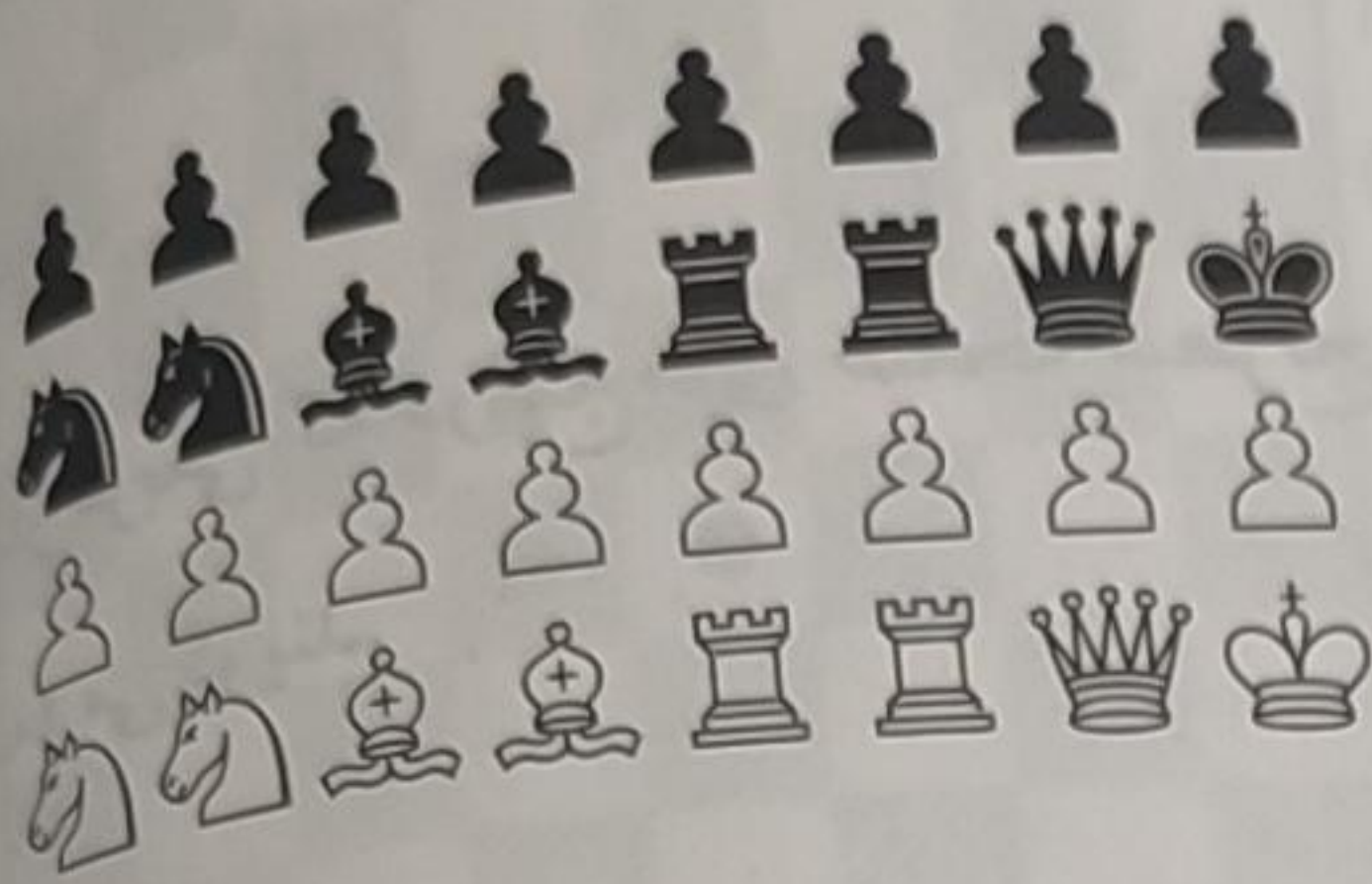

۱۱

نحوه قرار گرفتن صفحه شطرنج بین دو بازیکن

صفحه شطرنج بین دو بازیکن باید طوری قرار بگیرد که
اولین مربع «خانه» از سمت راست هر بازیکن سفید باشد.

تقسیم بندی مهره‌ها

هر یک از ۳۲ عنصر بازی شطرنج را مهره می‌گویند.

به جز ۱۶ پیاده هر یک از ۱۶ مهره دیگر را سوار می‌نامند.

به مهره‌های وزیر و رخ سوار سنگین می‌گویند.

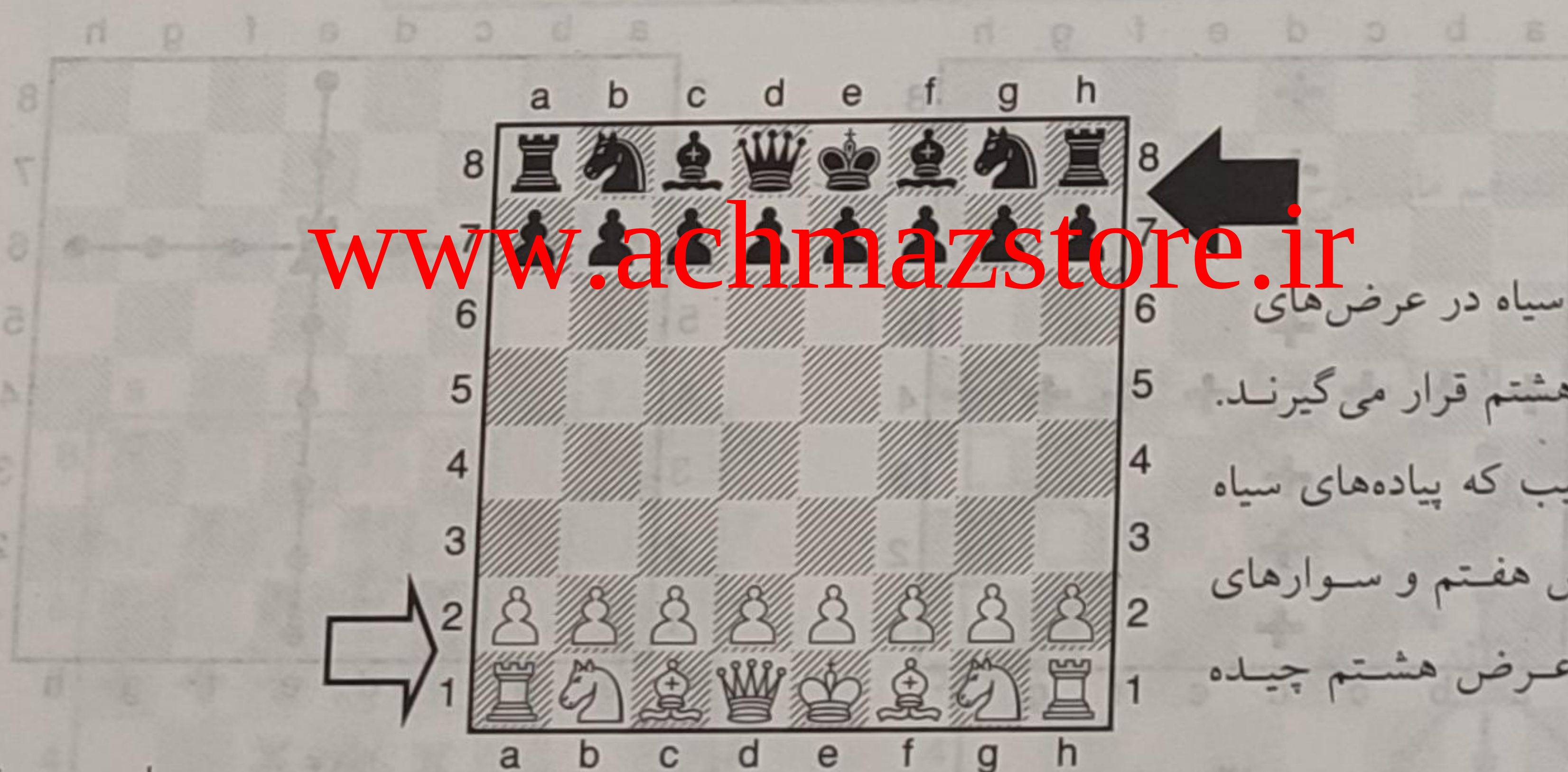
www.achmazstore.ir

به مهره‌های فیل و اسب سوار سبک می‌گویند.

دیاگرام ۱۲ وضعیت اولیه مهره‌ها را در صفحه شطرنج نشان می‌دهد.

مهره‌های سیاه در عرض‌های

هفتم و هشتم قرار می‌گیرند.

بدین ترتیب که پیاده‌های سیاه

در عرض هفتم و سوارهای

سیاه در عرض هشتم چیده

می‌شوند.

مهره‌های سفید در

عرض‌های اول و دوم قرار

می‌گیرند. بدین ترتیب که

پیاده‌های سفید در عرض

دوم و سوارهای سفید در

عرض اول چیده می‌شوند.

در راستای انتشار کتاب‌های آموزشی دوره‌های آمادگی و مقدماتی کتاب حاضر با هدف بهبود و گسترش درس‌های شطرنج با تلاش مربی رسمی فدراسیون شطرنج آقای محمد صباحی تدوین شده است.

توجه به نیازهای استاندارد آموزشی شطرنج به گونه‌ای که ساختار یافته باشند از جمله ویژه‌گی‌های کتاب حاضر است.

من در حین تدوین کتاب راهنمایی‌های خود را با ایشان یادآوری کرده‌ام و اکنون برای من بسیار خوشایند است که نظاره‌گر به‌ثمر رسیدن آن‌ها هستم.

این کتاب نه تنها برای علاقه‌مندی که مایل به یادگیری شطرنج به روش علمی هستند، همچنین شیوه آموزشی آن برای مربیان دوراندیشی نیز مفید است.

برای آقای صباحی در انتشار اولین کتاب از این مجموعه آرزوی موفقیت می‌کنم و انتظار آن دارم تا با تشویق و پی‌گیری شیفتگان شطرنج در ده‌های دیگر این مجموعه در آینده نزدیک منتشر شود.

استاد بزرگ شطرنج
مربی فدراسیون جهانی شطرنج
مرتضی محبوب

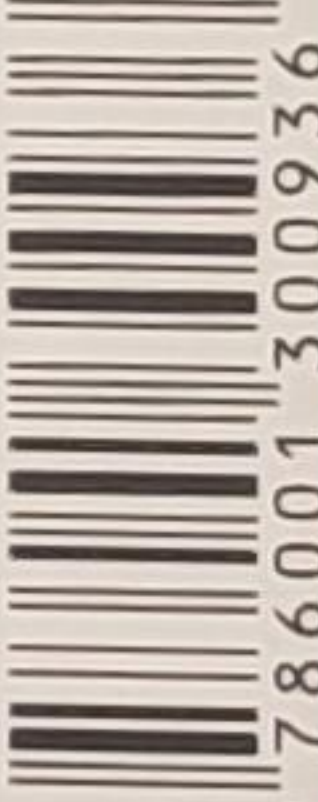
انتشارات شباهنگ

این کتاب را می‌توانید از آدرس زیر تهیه کنید

www.achmazstore.ir

www.shabahangbook.com

ISBN 978-600-130-093-6

9 786001 300936

✉ info@shabahangbook.com

📷 shabahang_pub

🛒 shabahangbook.com

📌 shabahang_book